

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

04 липня 2019 р.

Київ

№ 486-р

Про надання дозволу
на концентрацію

Антимонопольний комітет України (далі – Комітет), розглянувши справу № 24-25/2-19-ЕК про концентрацію у вигляді придбання компанією «Medicover Investment B.V.» (м. Ейндговен, Нідерланди) частки в статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю «НЕЗАЛЕЖНА ЛАБОРАТОРІЯ ІНВІТРО» (далі – ТОВ «НЕЗАЛЕЖНА ЛАБОРАТОРІЯ ІНВІТРО») (м. Дніпро, Україна), що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариства,

ВСТАНОВИВ:

1. ПРЕДМЕТ СПРАВИ

- (1) Компанія «Medicover Investment B.V.» придбає частку ТОВ «НЕЗАЛЕЖНА ЛАБОРАТОРІЯ ІНВІТРО» у розмірі 100 відсотків статутного капіталу товариства.

2. КВАЛІФІКАЦІЯ ДІЙ

- (2) Відповідно до пункту 4 частини другої статті 22 Закону України «Про захист економічної конкуренції» концентрацією визнається, зокрема, безпосереднє або опосередковане придбання часток (акцій, паїв), що забезпечує досягнення чи перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління відповідного суб'єкта господарювання.
- (3) Отже, заявлені дії, відповідно до вказаної статті, є концентрацією.
- (4) Відповідні вартісні показники учасників концентрації, з урахуванням відносин контролю, за підсумками 2018 року перевищують порогові значення, визначені частиною першою статті 24 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

3. УЧАСНИКИ КОНЦЕНТРАЦІЇ

- (5) Покупець: компанія «Medicover Investment B.V.».
- (6) Об'єкт придбання: ТОВ «НЕЗАЛЕЖНА ЛАБОРАТОРІЯ ІНВІТРО».
- (7) Продавець: компанія «Invitro Holding Limited» (м. Нікосія, Республіка Кіпр).

4. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

- (8) До Комітету надійшла заява уповноважених представників компанії «Medicover Investment B.V.», компанії «Invitro Holding Limited», ТОВ «НЕЗАЛЕЖНА ЛАБОРАТОРІЯ ІНВІТРО» і товариства з обмеженою відповідальністю «ВІАЛАБ» (далі – ТОВ «ВІАЛАБ») (м. Полтава, Україна) від 04.12.2018 № 32/2018 (zareestrovana в Комітеті 05.12.2018 за № 15-01/570-ЕКк) про надання дозволу компанії «Medicover Investment B.V.» на придбання частки ТОВ «НЕЗАЛЕЖНА ЛАБОРАТОРІЯ ІНВІТРО», що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариства.
- (9) У зв'язку з виявленням у поданих матеріалах підстав для заборони концентрації розпорядженням державного уповноваженого Антимонопольного комітету України від 21.01.2019 № 02/20-р розпочато розгляд справи № 24-25/2-19-ЕК про концентрацію.
- (10) Під час розгляду справи були опитані:
учасники ринку лабораторних послуг [приватні медичні лабораторії та державні (комунальні) медичні заклади охорони здоров'я, які надають лабораторні послуги (поліклініки, амбулаторії, лабораторії тощо)];
Міністерство охорони здоров'я України (далі – МОЗ України), державний заклад «Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України» та громадська організація «Всеукраїнська Асоціація клінічної хімії та лабораторної медицини»;
23 січня 2019 року на офіційному сайті Комітету, офіційній сторінці Комітету в мережі «Фейсбук» було розміщено текст повідомлення про розгляд справи про концентрацію на ринку лабораторних послуг.

5. ІНФОРМАЦІЯ ПРО УЧАСНИКІВ КОНЦЕНТРАЦІЇ

За інформацією учасників концентрації:

- (11) об'єкт придбання: ТОВ «НЕЗАЛЕЖНА ЛАБОРАТОРІЯ ІНВІТРО» здійснює діяльність із надання: лабораторних послуг у межах Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Київської, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Сумської, Харківської, Херсонської, Черкаської, Чернігівської областей; послуг ультразвукових досліджень у межах Дніпропетровської та Харківської областей; послуг функціональної діагностики (ЕКГ) у межах Дніпропетровської області;
- (12) ТОВ «НЕЗАЛЕЖНА ЛАБОРАТОРІЯ ІНВІТРО» пов'язане відносинами контролю із:
ТОВ «ВІАЛАБ», яке здійснює діяльність із надання послуг прийому біоматеріалу для проведення лабораторних досліджень (лабораторні дослідження проводить ТОВ «НЕЗАЛЕЖНА ЛАБОРАТОРІЯ ІНВІТРО») у межах Полтавської, Вінницької та Дніпропетровської областей;
компанією «Invitro Holding Limited» та суб'єктами господарювання – нерезидентами України, які не здійснюють господарської діяльності на території України. Після здійснення концентрації відносини контролю між ТОВ «НЕЗАЛЕЖНА ЛАБОРАТОРІЯ ІНВІТРО» та зазначеними суб'єктами господарювання будуть припинені;
- (13) покупець: компанія «Medicover Investment B.V.» здійснює діяльність з управління корпоративними правами суб'єктів господарювання, пов'язаних із нею відносинами контролю, та не здійснює діяльності з виробництва, придбання, реалізації товарів (робіт, послуг) на території України;
- (14) компанія «Medicover Investment B.V.» пов'язана відносинами контролю із суб'єктами господарювання – нерезидентами та резидентами України, які утворюють Групу «Medicover» та здійснюють діяльність на території України з: надання лабораторних послуг у межах Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Київської, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Сумської, Харківської, Херсонської, Черкаської, Чернігівської, Волинської, Закарпатської, Луганської, Львівської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької, Чернівецької областей; надання ліцензій на використання торговельних марок «SYNEVO» «SILAB»;

управління та реконструкції об'єкта нерухомості (лабораторії); надання медичних послуг (жіноча консультація); володіння земельною ділянкою.

- (15) Учасники концентрації не пов'язані відносинами контролю з іншими суб'єктами господарювання.

6. РИНОК, НА ЯКОМУ ВІДБУВАЄТЬСЯ КОНЦЕНТРАЦІЯ

6.1. Товарні межі ринку

- (16) Відповідно до статті 3 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»:

медична допомога – діяльність професійно підготовлених медичних працівників, спрямована на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями і патологічними станами, у зв'язку з вагітністю та пологами тощо;

медичне обслуговування – діяльність закладів охорони здоров'я та фізичних осіб - підприємців, які зареєстровані та одержали відповідну ліцензію в установленому законом порядку, у сфері охорони здоров'я, що не обов'язково обмежується медичною допомогою, але безпосередньо пов'язана з її наданням;

послуга з медичного обслуговування населення (медична послуга) - послуга, що надається пацієнту закладом охорони здоров'я або фізичною особою - підприємцем, яка зареєстрована та одержала в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, та оплачується її замовником. Замовником послуги з медичного обслуговування населення можуть бути держава, відповідні органи місцевого самоврядування, юридичні та фізичні особи, у тому числі пацієнт;

заклад охорони здоров'я – юридична особа будь-якої форми власності та організаційно-правової форми або її відокремлений підрозділ, що забезпечує медичне обслуговування населення на основі відповідної ліцензії та професійної діяльності медичних (фармацевтичних) працівників.

Медична допомога за видами поділяється на екстрену, первинну, вторинну (спеціалізовану), третинну (високоспеціалізовану), паліативну, медичну реабілітацію. При наданні екстреної, первинної, вторинної і третинної допомоги проводиться діагностика (інструментальна, лабораторна).

За інформацією учасників концентрації:

- (17) важливою складовою медичних послуг є клінічна лабораторна діагностика. Майже всі діагнози вимагають лабораторного підтвердження на основі дослідження біологічного матеріалу людини;
- (18) лабораторні послуги є наймасовішими діагностичними процедурами системи охорони здоров'я. Від 30 до 40 відсотків випадків захворювань не може бути правильно діагностовано без даних об'єктивного обстеження, серед яких результати клінічних лабораторних досліджень становлять від 60 до 80 відсотків;
- (19) клінічна лабораторна діагностика (лабораторна діагностика) – медична діагностична послуга, що складається із сукупності досліджень біоматеріалу людського організму на базі використання гематологічних, загально-клінічних, паразитарних, біохімічних, імунологічних, серологічних, молекулярно-біологічних, бактеріологічних, генетичних, цитологічних, токсикологічних, вірусологічних методів, зіставлення результатів цих методів з клінічними даними і формування лабораторного висновку;
- (20) клінічну лабораторну діагностику розцінюють як особливу індустрію надання медичних послуг, результатом яких є клінічно корисна інформація про хімічний та морфологічний склад біологічних середовищ організму;

- (21) завданням клінічної лабораторної діагностики є:
- вивчення закономірностей і встановлення меж нормальних індивідуальних коливань кожного досліджуваного параметра складу біологічних рідин і тканин;
 - дослідження закономірностей взаємозв'язків патологічних відхилень цих параметрів з конкретними нозологічними формами;
 - визначення вимог до якості виконання аналітичного дослідження, розроблення оптимальних методів і засобів забезпечення цих вимог;
 - установа діагностичної цінності окремих лабораторних тестів і визначення їх раціональних комбінацій, розроблення оптимальних способів їх застосування в діагностиці хвороб;
- (22) лабораторна діагностика в Україні являє собою систему медичних лабораторій, що входять до складу закладів охорони здоров'я або є організаційно та юридично самостійними (приватними);
- (23) лабораторія – це діагностичне відділення закладу охорони здоров'я або самостійна юридична особа, в якому(ій) проводяться дослідження різноманітних біопроб, результати яких у комплексі з наявними у пацієнта клінічними даними формують клініко-лабораторні синдроми, а нерідко дозволяють і відразу встановити діагноз;
- (24) у лабораторії не можуть вилікувати хворого, але діагностична інформація допоможе лікарю і пацієнтові прийняти правильне рішення відносно методів лікування, оцінити їх ефективність, а в багатьох випадках і запобігти виникненню захворювання завдяки виявленню патології на ранній стадії розвитку;
- (25) лабораторна послуга – це результат виробничої діяльності ліцензованого медичного закладу охорони здоров'я, що передбачає комплекс лабораторних досліджень, спрямованих на визначення певних клінічних показників із метою виявлення, профілактики та лікування захворювань;
- (26) учасники концентрації здійснюють діяльність із надання лабораторних послуг, а саме, здійснюють лабораторні дослідження в таких сегментах: загальноклінічні (без гематологічних), гематологічні, цитологічні, біохімічні, мікробіологічні та імунологічні лабораторні аналізи;
- (27) лабораторні послуги не є замінними з будь-яким іншим видом діагностичних послуг,
- (28) концентрація відбувається на ринках лабораторних послуг.

6.2. Територіальні межі ринку

- (29) Відповідно до статті 38 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»:
- кожен пацієнт, який досяг чотирнадцяти років і який звернувся за наданням йому медичної допомоги, має право на вільний вибір лікаря, якщо останній може запропонувати свої послуги, та вибір методів лікування відповідно до його рекомендацій;
 - кожен пацієнт має право, коли це виправдано його станом, бути прийнятим у будь-якому закладі охорони здоров'я за своїм вибором, якщо цей заклад має можливість забезпечити відповідне лікування.
- (30) Отже, споживач медичних послуг (пацієнт) має право на вільний вибір лікаря і лікарського закладу незалежно від місця реєстрації чи проживання.
- (31) Для споживачів медичних послуг географічними межами відповідного ринку може визначатися обмежена територія, що обумовлено, зокрема: місцезнаходженням закладу охорони здоров'я в районі їхнього проживання або роботи, рівнем транспортних витрат, обмеженими можливостями пересування хворих за станом здоров'я тощо.
- (32) Діяльність учасників концентрації перетинається в межах Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Київської, Кіровоградської,

Миколаївської, Одеської, Полтавської, Сумської, Харківської, Херсонської, Черкаської та Чернігівської областей України.

- (33) Враховуючи викладене, територіальними (географічними) межами ринків лабораторних послуг для концентрації є вказані області.
- (34) Комітетом встановлено, що відбудеться горизонтальна концентрація на ринках лабораторних послуг у межах Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Київської, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Сумської, Харківської, Херсонської, Черкаської та Чернігівської областей України.

7. СТРУКТУРА РИНКІВ ЛАБОРАТОРНИХ ПОСЛУГ

7.1. Взаємозамінність із точки зору якості та асортименту послуг

Відповідно до інформації заявників:

- (35) основними конкурентами учасників концентрації, враховуючи якість, вартість, асортимент послуг та низку інших важливих важелів, є лабораторії у складі державних та комунальних закладів охорони здоров'я, з огляду на такі фактори:
- (36) якість послуг:
у приватних лабораторіях відсутнє унікальне обладнання. Державні та комунальні лабораторії мають аналогічні потужності, навіть переважають приватний сектор у кількості сучасного лабораторного обладнання;
державні та комунальні лабораторії значно переважають приватні за кількістю персоналу, кваліфікація якого жодним чином не поступається персоналу приватних лабораторій;
державні та комунальні лабораторії використовують (мають можливість використовувати) аналогічні реагенти для проведення тестів, до яких вони мають такий саме доступ, як і приватні лабораторії;
до державних (комунальних) і приватних лабораторій висуваються однакові вимоги щодо отримання ліцензій та дотримання стандартів якості, які посвідчуються акредитаційним сертифікатом, виданим МОЗ України;
приватні лабораторії не переважають державні (комунальні) за швидкістю виконання лабораторного дослідження. Навпаки, як правило, державні (комунальні) лабораторії надають результати своїм пацієнтам швидше (інколи впродовж 20-30 хвилин), у той час як приватні лабораторії здебільшого надають результати впродовж одного дня;
- (37) асортимент послуг:
державні та комунальні лабораторії мають технічну й фактичну можливість надавати такий саме асортимент послуг, як і приватні лабораторії, і навіть забезпечувати більший асортимент;
відповідно до офіційної статистики такі види лабораторних аналізів, як загальноклінічні (без гематологічних), гематологічні, цитологічні, біохімічні, мікробіологічні, імунологічні, генетичні, токсикологічні надаються як державними, так і приватними лабораторіями;
- (38) ціна послуг:
стягнення коштів здійснюється одним (а частіше – шляхом поєднання) із таких способів: відповідно до офіційних методик (зокрема, відповідно до методики, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1075) та шляхом сплати благодійних внесків;
- (39) форма власності:
відповідно до статті 13 Конституції України, держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом.
Тому лабораторії, приналежні до державної (комунальної) та приватної сфери власності, абсолютно рівні перед законом і до них мають застосовуватися ідентичні підходи,

особливо з огляду на те, що всі вони надають повністю взаємозамінні послуги (з урахуванням певних переваг державного сектора);

(40) переваги:

приватним лабораторіям вкрай важко конкурувати з державними (комунальними) лабораторіями з урахуванням таких факторів:

активна підтримка за рахунок Державного бюджету, місцевих бюджетів та певних міжнародних фінансових інституцій щодо купівлі обладнання, медичного забезпечення, компенсації витрат на проведення лабораторних досліджень;

значно більш розгалужена інфраструктурна база (зокрема, значна перевага щодо приміщень та іншої нерухомості). Державні лабораторії знаходяться ближче до споживача з територіальної точки зору;

значна перевага в кількості лабораторій, що забезпечує можливість більш оперативно проводити дослідження, що має особливо критичне значення для ургентних тестів (наприклад, тих, які проводять безпосередньо перед хірургічною операцією);

влада державних (комунальних) закладів охорони здоров'я, які досить часто спонукають пацієнтів до проведення лабораторних досліджень саме в них, як умова надання комплексного лікування, і відхиляють результати, надані приватними лабораторіями без будь-яких обґрунтованих пояснень;

менші витрати на проведення діяльності. Наприклад, у державному секторі практично відсутні такі значні для лабораторного бізнесу витрати, як оренда приміщень, витрати на маркетинг та рекламу й відповідний персонал, витрати на перевезення біоматеріалів із ПЗБМ до лабораторій. Нарахування заробітної плати, кошти на обладнання та інше забезпечення надходять із Державного бюджету. Досить часто реагенти купуються за рахунок пацієнтів.

(41) В той же час конкуренція між приватними лабораторіями також значна;

(42) учасники концентрації діють на ринках лабораторних послуг у межах досліджуваних областей, а саме, здійснюють лабораторні дослідження в таких сегментах: загальноклінічні (без гематологічних), гематологічні, цитологічні, біохімічні, мікробіологічні та імунологічні лабораторні аналізи;

(43) при цьому аналогічні послуги на території України надає також цілий ряд інших приватних закладів охорони здоров'я, зокрема:

ТОВ «МЛ «Діла» (бренд Діла);

ПП «Перша соціальна медична лабораторія «Ескулаб» (бренд Ескулаб);

ТОВ «Меділабс» (бренд Меділабс);

ТОВ «Медична лабораторія» (бренд МедЛаб);

ТОВ «Дніпролаб» (бренд Дніпролаб);

ПП «Лабораторія «Діамед. Т.» (бренд Діомед. Т.);

ТОВ «Медичний центр «Альтамедика» (бренд Альтамедика);

ТОВ «Медичний центр «Салютем» (бренд Салютем);

ПМП «ЦЕНТР-В» (бренд Центр В);

ПП «БОДРОСТЬ» (бренд ВІОТек);

ТОВ «Діагностичний лікувальний центр «Віталаб» (бренд Лабораторія «VitaLab»);

ТОВ «Малікс-Мед» (бренди Maliks Med, Invivo);

ТОВ «Брайт і Ко» (бренд БРайтБио);

ФОП Корнєв Тарас Ігоревич (бренд Сімейна клініка);

ТОВ «СОЦІАЛЬНА ЛАБОРАТОРІЯ ЄВРОМЕД» (бренд ЄвроМЕД Соціальна лабораторія);

ПП «Лабораторія «Миллениум» (бренд Лабораторія Millenium);

ТОВ «МЕДИЧНИЙ ЦЕНТР ЗДОРОВ'Я» (бренд МЦ Здоров'я);

ТОВ «Медичні дослідження» (бренд Медичні дослідження);

ТОВ «МЦ «Лелека» (бренд МЦ Лелека).

- (44) За результатами аналізу інформації, отриманої від учасників ринків лабораторних послуг у межах досліджуваних областей, встановлено таке:
 лабораторні послуги у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Запорізькій, Київській, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Сумській, Харківській, Херсонській, Черкаській і Чернігівській областях надають як приватні лабораторії, так і державні (комунальні) медичні заклади охорони здоров'я; приватні та державні (комунальні) заклади охорони здоров'я мають технічну та фактичну можливість надавати однаковий асортимент/вид лабораторних послуг, що підтверджується результатами проведеного дослідження.
- (45) Тому заявники вважають, що державні (комунальні) заклади охорони здоров'я створюють ефективну конкуренцію приватним закладам охорони здоров'я на ринках лабораторних послуг у межах досліджуваних областей.
- (46) Однак дослідження наявності конкуренції між державними (комунальними) та приватними закладами охорони здоров'я з точки зору взаємозамінності послуг показало наступне.
- (47) На питання: «Чи вважаєте ви своїм конкурентом на ринку лабораторних послуг в межах відповідної області державні/приватні лабораторії?» учасники ринку повідомили:
 - на думку більшості державних (комунальних) медичних закладів охорони здоров'я приватні лабораторії не є їх конкурентами, оскільки:
 лабораторні послуги надаються безкоштовно за рахунок бюджетних надходжень;
 послуги надаються в екстреному порядку при зверненні за швидкою медичною допомогою;
 - однозначної відповіді приватних лабораторій немає. На вказане питання надали відповідь 52 приватні лабораторії.
 Відповідь «Так» дали 20 відсотків опитаних суб'єктів господарювання, обґрунтовуючи свою відповідь тим, що:
 «...Держава гарантує ряд безкоштовних лабораторних досліджень»;
 «...Одним з головних чинників щодо звернення пацієнтів за лабораторними послугами є географічна близькість медичного закладу або лабораторії до місця проживання або роботи. У відповідних областях налічується значна кількість державних закладів, які надають лабораторні послуги. Також пацієнти приймають до уваги рівень цін»;
 «...Однакова територія надання послуг. Безоплатні послуги для населення з боку державних лабораторій. Можливість здавати аналізи біля місць безпосереднього обслуговування у лікарнях»;
 35 відсотків опитаних суб'єктів господарювання зазначили, що не вважають своїми конкурентами державні (комунальні) заклади охорони здоров'я, враховуючи, що:
 «...Державні лабораторії не мають сучасне матеріально-технічне обладнання, спеціальних реагентів та дорогих реактивів, а також висококваліфікованих спеціалістів»;
- (48) 45 відсотків опитаних суб'єктів господарювання зазначили, що не можуть надати відповідь на питання, оскільки аналіз ринку лабораторних послуг у розрізі державних лабораторій не проводився.

7.2. Взаємозамінність із точки зору форми власності надавача послуг

- (49) Слід зазначити, що чинним законодавством не проводиться розмежування у визначенні медичних послуг, що надаються державними (комунальними) закладами охорони здоров'я та приватними закладами охорони здоров'я/приватними підприємцями.
- (50) Відповідно до статті 2 Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» надавачі медичних послуг – заклади охорони здоров'я усіх форм власності та фізичні особи - підприємці, які одержали ліцензію на провадження

господарської діяльності з медичної практики та уклали договір про медичне обслуговування населення з головними розпорядниками бюджетних коштів.

- (51) Статтею 5 Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» передбачено, що програма медичних гарантій базується, зокрема, на принципі конкуренції і відсутності дискримінації надавачів медичних послуг.
- (52) Разом з цим Концепція реформи фінансування системи охорони здоров'я, схвалена розпорядженням КМУ від 30.11.2016 № 1013-р, передбачає розвиток конкуренції постачальників – залучення постачальників усіх форм власності, що створюватиме мотивацію надавати більш якісні послуги, впроваджувати науково обґрунтовані та економічно ефективні методи роботи, забезпечувати дотримання клінічних протоколів та професійних стандартів.
- (53) За інформацією Національної служби здоров'я України (лист від 24.05.2019 № 5080/2-17-19) – центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення, – «основою надання пацієнтам послуг з медичного обслуговування є договір про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій». При цьому Національна служба здоров'я України наголошує на тому, що такі договори укладаються із суб'єктами господарювання незалежно від форм власності та підпорядкування.
- (54) Виходячи з норм чинного законодавства, враховуючи, що лабораторні послуги є фактично як самостійною послугою, так і складовою медичних послуг, державні (комунальні) та приватні лабораторії є прямими конкурентами, до яких не допускається жодна дискримінація.
- (55) Розмежування ринків лабораторних послуг за формою власності буде суперечити принципам, визначеним на законодавчому рівні, які визначають заклади охорони здоров'я (надавачів медичних послуг) прямими конкурентами та прямо забороняють будь-яку дискримінацію між ними, у тому числі і з точки зору поділу їх на окремі ринки.
- (56) В умовах медичної реформи, що запроваджується в Україні, конкуренція між приватними та державними закладами охорони здоров'я за пацієнта не тільки збережеться, а ще більше посилиться. Метою здійснення медичної реформи є забезпечення функціонування єдиного ринку медичних послуг (єдиного медичного простору), на якому держава, страхові компанії, місцеві бюджети та громадяни зможуть придбати послуги у незалежних постачальників усіх форм власності, що відповідно створює передумови для ефективної конкуренції.

7.3. Взаємозамінність із точки зору ціноутворення

- (57) За інформацією заявників, ціни лабораторних послуг, які надаються учасниками концентрації, істотно не відрізняються від цін на аналогічні послуги, які надають їх конкуренти.
- (58) За інформацією учасників ринку, а саме приватних закладів охорони здоров'я: «Різниця цін на лабораторні послуги, що надаються учасниками концентрації та аналогічними лабораторними послугами, що надаються іншими учасниками ринку, коливається в межах 3 – 5 відсотків».
- (59) За інформацією, наданою учасниками концентрації, наразі впроваджується медична реформа, яка спрямована, крім іншого, на подолання проблеми надмірного фінансового навантаження на пацієнтів, які звертаються до закладів охорони здоров'я, зокрема до державних (комунальних) лабораторій. У фінансовому аспекті її суть зводиться до того, що держава буде оплачувати гарантований медичний пакет медичної допомоги: держава згідно з Конституцією України гарантує всім громадянам реалізацію їх прав у сфері охорони здоров'я шляхом, зокрема, фінансування надання всім громадянам та іншим визначеним законом особам гарантованого обсягу медичних послуг та лікарських

засобів у порядку, встановленому законом (стаття 7 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»);

держава гарантує повну оплату згідно з тарифом за рахунок коштів Державного бюджету України, надання громадянам необхідних їм медичних послуг та лікарських засобів, що передбачені програмою медичних гарантій (стаття 3 Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення»).

(60) Крім того, стаття 18 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» передбачає, що:

медична допомога надається безоплатно за рахунок бюджетних коштів у закладах охорони здоров'я та фізичними особами - підприємцями, які зареєстровані та одержали в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, з якими головними розпорядниками бюджетних коштів укладені договори про медичне обслуговування населення;

заклади охорони здоров'я можуть використовувати для підвищення рівня якості медичного обслуговування населення кошти, отримані від юридичних та фізичних осіб, якщо інше не встановлено законом. Заклади охорони здоров'я встановлюють плату за послуги з медичного обслуговування, що надаються поза договорами про медичне обслуговування населення, укладеними з головними розпорядниками бюджетних коштів, у порядку, встановленому законом.

(61) Отже, гарантії щодо безоплатної допомоги (у тому числі лабораторних послуг) рівною мірою стосуються як державних (комунальних), так і приватних лабораторій.

(62) Отже, на законодавчому рівні визнано не лише право приватних лабораторій на отримання фінансування в межах гарантованого медичного пакета за рахунок державного бюджету, але й право державних (комунальних) лабораторій встановлювати плату за інші послуги поза межами гарантованого медичного пакета.

(63) Разом з цим питання конкретного обсягу гарантованого медичного пакета в частині лабораторних послуг ще не вирішено на законодавчому рівні. Проте воно активно обговорюється. Зокрема, відповідно до інформації, наведеної на Урядовому порталі:

«Національна служба здоров'я України оплатить чіткий перелік діагностичних і лікувальних послуг за принципом «гроші йдуть за пацієнтом». Міністерство охорони здоров'я України виносить на громадське обговорення дві постанови Кабінету Міністрів України про трансформацію охорони здоров'я у 2019 році.

Передбачається, що з липня 2019 року Національна служба здоров'я України оплатить 54 діагностичні та лікувальні послуги за направленням сімейного лікаря, терапевта або педіатра.

Можна буде безоплатно пройти обстеження на поширені хвороби внутрішніх органів, серця, легенів та найбільш поширені види онкології у чоловіків і жінок.

Для пацієнтів це означає, що не потрібно буде приносити шприці, рукавички, вату та плівку для рентгена: Національна служба здоров'я України покриє вартість послуг у програмі;

«Безкоштовну діагностику» зможуть надавати як комунальні, так і приватні діагностичні центри, які укладуть договір з Національною службою здоров'я України.

Пацієнт сам обере, в який заклад охорони здоров'я звертатися. На програму в Держбюджеті-2019 закладено 2 млрд грн.

Планується, що в програму «Безкоштовна діагностика», зокрема, увійдуть: 12 нових аналізів – додатково до 8 базових, які вже оплачує Національна служба здоров'я України сімейному лікарю».

(64) Планується, що вже у 2019 році пацієнти зможуть отримувати значну кількість найбільш поширених лабораторних послуг за рахунок Державного бюджету України як в державних (комунальних), так і в приватних лабораторіях. При цьому законодавство

передбачає можливість для лабораторій незалежно від форми власності надавати решту послуг на платній основі.

- (65) Отже, конкурентне середовище на ринках лабораторних послуг у межах досліджуваних областей представлено великою кількістю приватних закладів охорони здоров'я, які надають аналогічні послуги в тому ж ціновому сегменті.
- (66) На зазначених ринках наявна конкуренція від державних медичних закладів охорони здоров'я, які як безоплатно (для споживача), так і платно надають аналогічні послуги на високому кваліфікаційному рівні.
- (67) Приватні лабораторії мають право на отримання фінансування в межах гарантованого медичного пакета за рахунок Державного бюджету України, у той час як державні (комунальні) лабораторії мають право встановлювати плату за інші послуги поза межами гарантованого медичного пакета.
- (68) Отже, під час дослідження встановлено, що учасниками ринків лабораторних послуг у досліджуваних територіальних межах є державні (комунальні) та приватні лабораторії, які конкурують між собою.

8. ОЦІНКА ВПЛИВУ КОНЦЕНТРАЦІЇ НА РИНКИ ЛАБОРАТОРНИХ ПОСЛУГ У ДОСЛІДЖУВАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ МЕЖАХ

8.1. Оцінка ринкових часток учасників концентрації на ринках лабораторних послуг у межах досліджуваних областей

- (69) Під час аналізу ринку лабораторних послуг у межах досліджуваних областей було використано офіційні статистичні матеріали, а саме: дані Державної служби статистики України, звіти Міністерства охорони здоров'я України, дані ДЗ «ЦМС МОЗ України», звітні форми лікувально-профілактичних закладів (зокрема № 17 та № 20), статистичні збірники тощо.
- (70) За даними ДЗ «ЦМС МОЗ України», у 2018 році в галузі здоров'я функціонувало понад 5 000 медичних лабораторій – державних (комунальних) та приватних.
- (71) Відповідно до чинного законодавства, до державних (комунальних) та приватних закладів охорони здоров'я висуваються однакові вимоги щодо надання звітності до відповідних установ.
- (72) Більшість статистичної звітності в галузі охорони здоров'я подається до ДЗ «ЦМС МОЗ України», який відповідає за забір, обробку, аналіз та надання медичної статистичної інформації.
- (73) Згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України від 30.06.1998 № 180 «Про впровадження статистичної звітності в закладах та установах системи Міністерства охорони здоров'я України», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 14 липня 1998 року за № 452/2892, ДЗ «ЦМС МОЗ України» є головною установою, що здійснює координацію діяльності територіальних інформаційно-аналітичних центрів медичної статистики та лікувально-профілактичних закладів щодо збору, обробки та аналізу статистичної інформації.
- (74) Разом з цим, проведений аналіз у рамках розгляду справи наявних показників приватного сегменту ринків лабораторних послуг в Україні дозволив виявити недоліки статистичної інформаційно-аналітичної бази.
- (75) Так, відповідно до статистичних даних, отриманих від органів державної статистики, у більшості областей України кількість усіх лабораторних аналізів того чи іншого типу, проведених усіма приватними лабораторіями, є меншою за кількість лабораторних аналізів, проведених лише ТОВ «СІНЕВО Україна», що вочевидь свідчить про абсолютну неточність наявних статистичних даних щодо обсягів послуг, наданих приватними закладами охорони здоров'я.

- (76) Враховуючи відсутність коректної статистичної інформації про діяльність приватних лабораторій, Антимонопольним комітетом України для цілей розгляду справи було проведено дослідження ринків лабораторних послуг та опитано основних учасників досліджуваних ринків у відповідних областях.
- (77) Тому для об'єктивної оцінки становища учасників концентрації на ринках лабораторних послуг у межах відповідних областей використані дані:
- щодо обсягу наданих послуг приватними закладами охорони здоров'я, отримані від учасників ринку (52 приватні лабораторії) у відповідних областях;
 - щодо обсягу наданих послуг державними (комунальними) закладами охорони здоров'я, отримані від ДЗ «ЦМС МОЗ України», надані заявниками.
- (78) Сукупні частки учасників концентрації на ринках лабораторних послуг у межах досліджуваних областей не перевищують 15 – 25 відсотків щодо кожного з них.
- (79) На 2018 рік:
- Група Сінево має 180 пунктів забору біологічного матеріалу, при цьому використовує сім лабораторій, які розташовані в п'яти регіонах України, а саме:
- центральному – Вінницька та Дніпропетровська області;
 - північному – Київська область;
 - південному – Одеська область;
 - східному – Харківська область;
 - західному – Львівська та Чернівецька області;
- (80) Група Інвітро має 60 пунктів забору біологічного матеріалу, при цьому використовує одну лабораторію, яка розташована в Дніпропетровській області.

8.2. Бар'єри для вступу на ринки, на яких відбувається концентрація

За інформацією учасників концентрації:

- (81) відповідно до законодавства, для здійснення діяльності лабораторія повинна мати лише такий дозвільний документ, як ліцензія МОЗ України. Також для здійснення медичної практики законодавством передбачено проходження акредитації в установленому законом порядку. Для підтвердження та забезпечення якості аналізів лабораторія повинна брати участь у Національній програмі зовнішнього контролю якості досліджень і мати сертифікат, який це підтверджує;
- (82) для отримання ліцензії ліцензіат повинен подати документи, встановлені Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності», а саме: заяву про отримання ліцензії, відомості про стан матеріально-технічної бази, наявність персоналу із зазначенням його освітнього і кваліфікаційного рівня (при цьому працевлаштування персоналу не потрібне до видачі ліцензії), наявність приміщення, наявність акта санітарно-епідеміологічного обстеження об'єкта, виданого уповноваженим на це органом (установою); відповідати іншим вимогам, встановленим Ліцензійними умовами для ведення медичної практики. Отримання ліцензії відбувається за декларативним принципом. Рішення комісії МОЗ України про видачу ліцензії приймається протягом 10 днів з моменту подачі всіх вищезазначених документів. Виїзд комісії для оцінки фактичної відповідності ліцензіата Ліцензійним вимогам до прийняття відповідного рішення не передбачено;
- (83) Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» передбачена разова плата за отримання ліцензії в розмірі одного прожиткового мінімуму виходячи з розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, що діє на день прийняття органом ліцензування рішення про видачу ліцензії, якщо інший розмір плати не встановлений законом.

- (84) Отже, отримання дозвільних документів не вимагає значного часу, зусиль та інвестицій.
- (85) Лабораторії для проведення аналізів зазвичай використовують реагенти та обладнання, які вільно доступні на ринку України. Ринок реагентів та обладнання є відкритим, а тому як державні (комунальні), так і приватні лабораторії мають змогу використовувати широкий асортимент реагентів для проведення досліджень на сучасному обладнанні;
- (86) виробники лабораторного обладнання не мають ексклюзивних контрактів із лабораторіями та їхнє обладнання доступне для всіх учасників ринку. Більшість популярних аналізів проводиться з використанням простого та недорогого обладнання, такого як мікроскопи, аналізатори, ваги тощо;
- (87) найбільш простим і популярним способом виходу на ринок є проведення найпростіших та найбільш популярних тестів (загальний аналіз крові, біохімія та імунологія);
- (88) ці види досліджень можуть виконуватися як ручними методиками, так і за допомогою аналізаторів (автоматичний метод). Отже, за наявності лікаря-лаборанта й мікроскопа допустимо проведення дослідження ручним методом й видача результату за найбільш популярними тестами;
- (89) саме загальноклінічні дослідження є найпоширенішими і високомаржинальними серед всіх груп досліджень, що дозволяє досягти точки безбитковості й почати отримувати прибуток через 6 – 12 місяців після початку роботи;
- (90) для інших видів досліджень (гормональні, інфекційна панель тощо) потрібна наявність автоматизованих аналізаторів для виконання тестів, чутливих реагентів, кваліфікації персоналу, що більш затратно й період окупності відповідно може бути довшим;
- (91) проте, з огляду на те, що саме загальноклінічні дослідження становлять основний обсяг роботи лабораторій (близько 60 – 80 відсотків загальних тестів у цілому) новий суб'єкт господарювання цілком може розраховувати на отримання прибутку від своєї діяльності вже протягом першого року.
- (92) В рамках розгляду справи Антимонопольним комітетом України були опитані учасники ринків – приватні та державні (комунальні) заклади охорони здоров'я в межах досліджуваних областей України.
- (93) На питання: «Охарактеризуйте бар'єри вступу на ринок лабораторних послуг, зокрема, які затрати несе новий суб'єкт господарювання для вступу на зазначений ринок:
- фінансові;
 - часові (рентабельність);
 - інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на ринок лабораторних послуг», учасники ринку повідомили наступне.
- (94) Державні (комунальні) медичні заклади охорони здоров'я. На вказане питання надали відповідь 274 державні (комунальні) лабораторії: відповідь «Інформацією не володіємо» та «Відповідь відсутня» надали 80 відсотків державних (комунальних) лабораторій;
- (95) відповідь «Фінансові – (придбання сучасного автоматизованого обладнання, залучення кваліфікованих спеціалістів, придбання реагентів імпортного виробництва, відповідність площі та санітарних умов приміщень); часові – (рентабельність, яку можна буде спостерігати через певний проміжок часу); конкуренція – приватні лабораторії фінансуються краще, їх кількість постійно збільшується» надали 20 відсотків державних (комунальних) лабораторій, з яких найзмістовніші відповіді надали такі державні (комунальні) лабораторії:

Сновська центральна районна лікарня (м. Сновськ, Сновський р-н, Чернігівська обл., Україна) повідомила таке:

«...Бар'єрами вступу є:

- інвестування в обладнання;

- витрати пов'язані з удосконаленням (підвищення кваліфікації працівників, ефективні технології, якість виконуваних робіт);
- реклама даного виду діяльності;
- отримання дозвільної документації (ліцензії);
- цінові бар'єри (встановлення ціни, яка тільки покриває витрати або дає мінімальний прибуток);
- обсяг попиту;
- розмір ринку;
- «нечесна конкуренція»;
- рівень платоспроможності споживачів;
- адміністративні обмеження»;

комунальне підприємство «3-я Міська клінічна лікарня Полтавської міської ради» (м. Полтава, Україна) повідомило таке:

«Нова лабораторія при вступі на ринок лабораторних послуг несе фінансові затрати на:

- приміщення відповідно до діючих нормативних документів та законодавчих актів;
- дозвіл на ліцензію МОЗ України;
- кваліфікований персонал;
- лабораторне обладнання;
- хімічні реактиви та засоби для підтримки належного санітарно-епідемічного стану».

- (96) Приватні лабораторії. На вказане питання надали відповідь 52 суб'єкти господарювання: відповідь «Інформацією не володіємо» та «Відповідь відсутня» надали 30 відсотків приватних лабораторій; відповідь «Фінансові – (придбання сучасного автоматизованого обладнання, залучення кваліфікованих спеціалістів, придбання реагентів імпортного виробництва, відповідність площі та санітарних умов приміщень); часові та адміністративні» надали 70 відсотків приватних лабораторій, з яких найзмістовніші відповіді надали такі суб'єкти господарювання:

товариство з обмеженою відповідальністю «МедЛаб» (м. Київ, Україна) повідомило:

«Бар'єром вступу на ринки лабораторних послуг, що надаються ТОВ «МедЛаб», у межах Вінницької, Дніпропетровської, Запорізької, Київської, Миколаївської, Полтавської, Черкаської та Чернігівської областей, є:

- фінансові (укладання договору оренди/суборенди нерухомого майна; приведення орендованого/суборенованого майна до відповідності санітарних норм і правил щодо провадження господарської діяльності з медичної практики за відповідними спеціальностями; оформлення необхідних документів згідно вимог передбачених Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» та Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики»);
- часові (рентабельність) (пошук орендодавця/орендаря для укладання договору оренди/суборенди нерухомого майна приведення орендованого/суборенованого майна до відповідності санітарних норм і правил щодо провадження господарської діяльності з медичної практики за відповідними спеціальностями; оформлення необхідних документів згідно вимог передбачених Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» та Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики»);
- інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на ринки лабораторних послуг в межах кожної зазначеної окремої області (розміщення зовнішньої реклами, оформлення необхідних документів згідно вимог передбачених Законом України «Про рекламу»);

товариство з обмеженою відповідальністю «НЕО-ЛАБ» (м. Ірпінь, Київська обл., Україна) повідомило:

«Відкриття нового забірної пункту вимагає додаткових інвестицій (оплата оренди, ремонтні роботи, комплектація персоналом, меблями, технікою, забезпечення рекламної підтримки тощо). Після відкриття довгий час пункт є збитковим і потребує додаткових дотацій, до моменту збільшення обсягу замовлень. В умовах відсутності сторонніх джерел фінансування всі витрати необхідно вилучати з прибутку і оборотних коштів, що суттєво негативно відбивається на показниках компанії в цілому»;

товариство з обмеженою відповідальністю «Медична лабораторія «Діла» (м. Київ, Україна) повідомило:

«На нашу думку, при вступі на ринок нової лабораторії, основними бар'єрами будуть, в першу чергу, значні фінансові витрати. Так, наприклад, лише вартість обладнання для оснащення лабораторії для виконання загально-клінічних (в т.ч. гематологічних), біохімічних та імунологічних досліджень з пропускнуою здатністю 500 замовлень на день коштує приблизно 4 млн. гривень. Крім того, вартість обов'язкового інфраструктурного обладнання (станції водопідготовки, системи кондиціонування, зберігання реагентів, інформаційні системи, витратні матеріали медичного призначення тощо) буде складати ще приблизно 1,5 - 2 млн. гривень; витрати на ремонт приміщення лабораторії площею від 200 м² будуть складати приблизно 1 млн. гривень; приблизні витрати на відкриття одного відділення для взяття біоматеріалу з 2-ма робочими місцями для взяття крові та 1 місця для взяття уrogenітального біоматеріалу, площею від 100 м², буде коштувати приблизно від 1 млн. гривень. Ще одним бар'єром, що може суттєво впливати на вступ на ринок лабораторних послуг є дефіцит персоналу необхідної кваліфікації»;

товариство з обмеженою відповідальністю «Медичний центр «ОМЕДА» (м. Вінниця, Україна) повідомило:

«Бар'єр вступу на ринок лабораторних послуг має дуже високу ланку, тому, що сучасне обладнання коштує у середньому 30 000 – 70 000 доларів США за одиницю. Комплектація лабораторії потребує інсталяції мінімум 1 каталізатора на кожну категорію аналізів. Потрібно провести ремонт приміщення згідно з санітарними нормами, обладнати приміщення лабораторії вентиляцією та медичними меблями, потрібні холодильники для зберігання реагентів у відповідних умовах. Для функціонування лабораторії потрібне відповідне програмне забезпечення. Запитанням також є підбір спеціалістів, які знаються на лабораторній діагностиці. Великі інвестиції, які потрібно здійснити для будівництва не мають гарантії їх окупності в короткий період часу»;

товариство з обмеженою відповідальністю «Сінлаб-Україна» (м. Київ, Україна) повідомило:

«Для входження на ринок лабораторних послуг компанія повинна відповідати вимогам МОЗ та отримати ліцензію. Обсяг витрат залежить від масштабу проекту в цілому, а саме:

- витрати на купівлю/оренду приміщення для основної діяльності;
- витрати на купівлю/оренду приміщення для відбору біоматеріалу;
- витрати на закупівлю основних засобів та обладнання згідно видів послуг, які плануються надавати споживачам;
- витрати на персонал;
- витрати на закупівлю реагентів та лабораторних матеріалів»;

товариство з обмеженою відповідальністю «Смартлаб» (м. Одеса, Україна) повідомило: «[інформація з обмеженим доступом]»;

товариство з обмеженою відповідальністю «Аптеки медичної академії» (м. Дніпро, Україна) повідомило:

«Бар'єри вступу на ринки лабораторних послуг в межах Дніпропетровської області є наступні:

- фінансові – відкриття нової лабораторії площею 750 м² згідно будівельних та ліцензійних норм та правил в м. Дніпро в 2018 році коштувало товариству приблизно 11,5 мільйонів гривень, без урахування вартості земельної ділянки та вартості приміщення;
- часові (рентабельність) – прибуток лабораторії товариства за 2018 рік склав 1,5 мільйона гривень, тож строк окупності лабораторії за умови зберігання прибутковості на рівні 2018 року становить 7 – 8 років;
- інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на ринки лабораторних послуг в межах Дніпропетровської області – складна та тривала процедура ліцензування та акредитації, дефіцит кваліфікованих кадрів»;

товариство з обмеженою відповідальністю «Медичний центр «СЕХМЕД» (м. Суми, Україна) повідомило:

«Бар'єром для вступу на ринок лабораторних послуг в межах Сумської області виступають наступні чинники:

- організаційні (розроблення бізнес плану, обрання організаційно-правової форми суб'єкта господарювання);
- фінансові – (витрати пов'язані із заснуванням суб'єкта господарювання, оплата державного мита на отримання дозвільних документів, закупівля обладнання, витратних матеріалів, сплата податків, оплата праці, маркетинг);
- часові (рентабельність) – проміжок часу, за який новостворене підприємство, що надає лабораторні послуги залучило певне коло клієнтів та почало отримувати прибуток»;

приватне підприємство «БОДРОСТЬ» (м. Дніпро, Україна) повідомило:

«Бар'єрами вступу на ринок лабораторних послуг є наступні чинники:

- фінансові – придбання високотехнологічного лабораторного обладнання, яке є досить дорогим, пошук відповідного приміщення (його придбання або оренда), виконання інших ліцензійних умов;
- часові (рентабельність) – в середньому складає 7 – 10 років (з власної практики товариства)».

(97) Враховуючи викладене, на ринках лабораторних послуг у межах досліджуваних областей наявні:

адміністративні бар'єри (необхідність отримання ліцензій), які не становлять суттєвих (у тому числі часових) обмежень для суб'єктів господарювання, що планують займатися зазначеною діяльністю. Такі адміністративні бар'єри є обґрунтованими та спрямовані на захист здоров'я споживачів – громадян України;

фінансові витрати (відкриття нової лабораторії, пункту забору біологічного матеріалу), що також не створює суттєвого економічного бар'єра для відкриття нових лабораторій або пунктів забору біологічного матеріалу для суб'єктів господарювання, які вже є активними учасниками ринку, враховуючи рентабельність послуг. Однак подібні фінансові витрати можуть бути досить серйозним бар'єром для вступу на ринок нових суб'єктів господарювання.

8.3. Урівноважуючі чинники.

Влада покупця (пацієнта)

За інформацією, наданою заявниками:

(98) «влада покупця» є надзвичайно вагомим фактором на ринках лабораторних послуг у межах досліджуваних областей, як і в медичній галузі в цілому. Надзвичайна розгалуженість пунктів забору біологічного матеріалу, які існують окремо або в рамках

- лікувально-профілактичних установ, надають доступ пацієнту до декількох із таких пунктів у межах відносно невеликої територіальної близькості;
- (99) Тобто, пацієнт, не витрачаючи додаткового часу та не зазнаючи додаткових транспортних витрат, має доступ до альтернативних джерел отримання послуги лабораторних досліджень. При цьому у приватних лабораторних закладів охорони здоров'я відсутні будь-які важелі щодо залучення пацієнтів, крім типових рекламно-маркетингових заходів, промо-акцій, підтримки та покращення якості надання послуг тощо. Хоча лікувально-профілактичні заклади (особливо в приватному секторі) переважно співпрацюють із певними лабораторними закладами (наприклад Клініка «Добробут» та лабораторія «Діла»), проте вони не відкидають результати аналізів, які можуть бути проведені в інших лабораторіях, що надає можливість пацієнту вибирати, де саме проводити лабораторні дослідження;
- (100) крім того, існує низка термінових передопераційних досліджень, які мають бути зроблені «на місці» та по суті змушують пацієнта отримувати послуги лабораторних досліджень саме в конкретному лікувально-профілактичному закладі;
- (101) важливим чинником, який підсилює «владу покупця», є державна реформа у сфері медицини, яка базується, зокрема, на таких нормативно-правових актах, як:
 Закон України «Про основи законодавства про охорону здоров'я» (від 19.11.1992 № 2801-ХІІ);
 Бюджетний кодекс України (від 08.07.2010 № 2456-VI);
 Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» (від 19.10.2017 № 2168-VІІІ);
 Закон України «Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості» (від 14.11.2017 № 2206-VІІІ);
 Постанова КМУ «Про утворення Національної служби здоров'я України» (від 27.12.2017 № 1101);
 Наказ МОЗ «Про затвердження Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу» (від 19.03.2018 № 503);
 Наказ МОЗ «Про затвердження Порядку надання первинної медичної допомоги» (від 19.03.2018 № 504).
- (102) За інформацією, наданою учасниками ринків лабораторних послуг у межах досліджуваних областей, а саме:
- (103) *товариство з обмеженою відповідальністю «Смартлаб»* повідомило: «[інформація з обмеженим доступом]»;
- (104) *приватне підприємство «ЛАБСЕРВІС» (м. Черкаси, Україна)* повідомило: «Так, присутня. Споживач має право обирати того надавача лабораторних послуг, який відповідає його вимогам»;
- (105) *товариство з обмеженою відповідальністю «Медичний центр ОН Клінік Харків» (м. Харків, Україна)* повідомило: ««Влада покупця» на ринку присутня, зважаючи на те, що лабораторні послуги є одним із видів діагностичних досліджень. Покупці обмежені купівельною спроможністю і витрати на медичні послуги є однією з їх статей витрат. Підприємства вимушені враховувати фактор середнього заробітку населення»;
- (106) *товариство з обмеженою відповідальністю «МЦ МТМ» (м. Харків, Україна)* повідомило: «Про наявність проявів «влади покупця» можливо пояснити лише те, що пацієнт самостійно обирає медичний заклад, в якому бажає отримати послугу»;
- (107) *товариство з обмеженою відповідальністю «ДІАГНОСТИЧНИЙ ЦЕНТР «МЕДЛАЙФ-БІО» (м. Запоріжжя, Україна)* повідомило: ««Влада покупця» на ринках лабораторних послуг присутня по наступним критеріям:
 - приміщення для забору біоматеріалу повинно бути розташовано поблизу зупинок суспільного транспорту, магазинів, ринків»;

- результати діагностичних послуг необхідно видавати протягом одного робочого дня, якщо це можливо, інакше споживач піде до іншої лабораторії;
- зручний графік роботи;
- застосування знижок для окремих категорій громадян, які користуються пільгами при отриманні діагностичних послуг;
- можливість архівного збереження крові»;

(108) *товариство з обмеженою відповідальністю «ВІТАЦЕНТР» (м. Запоріжжя, Україна)* повідомило: «Відповідно до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» Закон України «Про звернення громадян», пацієнт має право вибору лікаря та закладу охорони здоров'я задля надання йому медичних послуг. При виборі нашої лабораторії пацієнт має можливість ознайомитися з цінами на послуги, умовами надання таких послуг, що є публічною інформацією та знаходиться на офіційному сайті нашого підприємства, куточках споживача. Ціни на послуги можуть змінюватись в залежності від витрат на матеріали, інші ресурси.

«Влада покупця» може проявлятися у наступному: зручних для пацієнтів графіків роботи лабораторії, наявність оптимального маршруту пацієнта у закладі охорони здоров'я, високого сервісу, швидкості надання послуг та зручності отримання результатів, інше».

(109) Отже, на ринках лабораторних послуг у межах досліджуваних областей відзначається значна влада покупця послуг (пацієнта), який має спроможність і широкі можливості перейти до альтернативних постачальників лабораторних послуг у випадку незадоволеності послугами, а також вплинути на вибір інших пацієнтів.

8.4. Наслідки здійснення концентрації

(110) В рамках розгляду справи Антимонопольним комітетом України були опитані учасники ринків лабораторних послуг у межах досліджуваних областей.

(111) На питання: «Чи матиме, на думку вашого товариства, зазначена концентрація вплив на ринки лабораторних послуг в межах областей, в яких здійснює діяльність ваше товариство, з урахуванням присутності реальних та потенційних конкурентів, тенденцій зміни попиту та пропозиції, насичення відповідних товарних ринків, зміни споживчих якостей послуг, економічних та фінансових наслідків концентрації, які можуть знайти відображення у зміні собівартості, ціни, прибутку?» учасники ринку зазначили наступне.

(112) Вінницька область:

(113) *товариство з обмеженою відповідальністю «Медичний центр «ОМЕДА» (м. Вінниця, Україна)* повідомило: «Після здійснення концентрації на ринку Вінницької області, на нашу думку, об'єднана лабораторія буде мати монопольне становище та буде диктувати свої умови (стосовно рівня цін, знижок, умов доставки, строків виконання, якості виконання тестів). На даний час «Сінево» та «Інвітро» вимушені відповідати якості, строкам та фінансовим умовам, які пропонують конкуренти. Можливо на ринок Вінниці вийдуть інші лабораторії (але вони, здебільшого, не мають такого переліку тестів, який пропонують «Сінево» та «Інвітро»;

(114) Дніпропетровська область:

(115) *товариство з обмеженою відповідальністю «Аптеки медичної академії» (м. Дніпро, Україна)* повідомило: «На нашу думку, після здійснення концентрації компанія Mediscover отримає можливість «диктувати» ціни на лабораторні послуги іншим учасникам ринку в межах Дніпропетровської області у порівнянні з періодом до концентрації, тому що внаслідок придбання майже вдвічі збільшиться кількість пунктів прийому аналізів та отримає розташовану в місті Дніпро лабораторію»;

(116) Донецька область:

(117) *товариство з обмеженою відповідальністю «Лікувально-Діагностичний центр» (м. Слов'янськ, Донецька обл., Україна)* повідомило: «Так, матиме, бо конкурентна середа для такої крупної лабораторії дуже мала»;

(118) Житомирська область:

(119) *за інформацією Житомирського обласного територіального відділення Комітету: «...учасники ринку лабораторних послуг в межах Житомирської області, не володіють інформацією щодо стану конкуренції на відповідному ринку, не проводили відповідних досліджень ринку та не мають можливості надати відомості щодо впливу на стан конкуренції на ринку послуг медичних лабораторних досліджень концентрації кількох учасників ринку»;*

(120) Запорізька область:

(121) *товариство з обмеженою відповідальністю «ДІАГНОСТИЧНИЙ ЦЕНТР «МЕДЛАЙФ-БІО» (м. Запоріжжя, Україна) і товариство з обмеженою відповідальністю «ВІТАЦЕНТР» (м. Запоріжжя, Україна)* повідомили: «На нашу думку, у зв'язку із відсутністю розгалуженої мережі зазначених лабораторій в межах Запорізького регіону, зазначена концентрація істотно не вплине на ринки лабораторних послуг в межах Запорізької області»;

(122) *товариство з обмеженою відповідальністю «БРайт и Ко»* повідомило: «Зазначена концентрація не матиме значного впливу на ринки лабораторних послуг в Запорізькій області»;

(123) Київська область:

(124) *приватне підприємство «Клініка Медіком» (м. Київ, Україна)* повідомило: «На нашу думку зазначена концентрація не буде мати суттєвого впливу на ринок лабораторних послуг в межах міста Києва та Київської області»;

(125) *товариство з обмеженою відповідальністю «Медична лабораторія «Діла» (м. Київ, Україна)* повідомило: «...на нашу думку, внаслідок такої концентрації її учасники можуть отримати можливість здійснювати значний вплив на ринок. Зокрема, зважаючи на те, що для споживачів одним з основних факторів вибору лабораторії є територіально доступність її відділень, об'єднання значних мереж відділень таких лабораторій як «Сінево» та «Інвітро» може надати їм значної переваги (принаймні в тих регіонах, де представлена лабораторія «Інвітро») за рівнем впливу на вибір споживача, порівняно з невеликими лабораторіями, які працюють через одне, або декілька відділень. Це, в свою чергу, може сприяти виходу з ринку частини невеликих приватних медичних лабораторій, та зниженню конкуренції на ринку приватних лабораторних послуг»;

(126) Кіровоградська область:

(127) *за інформацією учасників ринків лабораторних послуг у межах Кіровоградської області: «... не вивчалось питання у зв'язку з відсутністю в цьому потреби»;*

(128) Миколаївська область:

(129) *товариство з обмеженою відповідальністю «Смартлаб»* повідомило: «[інформація з обмеженим доступом]»;

(130) *товариство з обмеженою відповідальністю «Медичний центр ОН Клінік Миколаїв» (м. Миколаїв, Україна)* повідомило: «Так, матиме, це суттєво вплине на формування цінової політики, оскільки раніше саме за даним фактором конкурували названі суб'єкти господарювання»;

(131) *товариство з обмеженою відповідальністю «Медична компанія ВАЛЕО» (м. Миколаїв, Україна)* повідомило: «Концентрація матиме вплив на ринки, тому що

монополізація дає змогу за рахунок масштабності вплинути на не таких великих учасників ринку медичних послуг»;

(132) Одеська область:

(133) *товариство з обмеженою відповідальністю «Медичний центр ОН Клінік Одеса» (м. Одеса, Україна)* повідомило: «Так, матиме, це суттєво вплине на формування цінової політики, оскільки раніше саме за даними фактором конкурували названі суб'єкти господарювання»;

(134) Полтавська область:

(135) *товариство з обмеженою відповідальністю «МЕДИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ» (м. Полтава, Україна)* повідомило: «Так, ми вважаємо, що концентрація матиме вплив на ринки лабораторних послуг в межах Полтавської області. За рахунок збільшення спектру послуг та кількості споживачів, а також розглянувши питання собівартості, ціни та прибутку, лабораторія «Сінево» значно зміцнить свої позиції на ринку лабораторних послуг в межах Полтавської області та України в цілому і збільшить конкурентоспроможність»;

(136) Сумська область:

(137) *науково-виробниче підприємство «БЕСТІНВЕСТ» (м. Суми, Україна)* повідомило: «На нашу думку, зазначена концентрація матиме вплив на ринки лабораторних послуг в межах Сумської області і за рахунок якості, ціни надання послуг в результаті зменшення конкурентності між вказаними суб'єктами концентрації. Безумовно, значна частина ринку, наприклад, дасть суттєве зниження собівартості послуг»;

(138) Харківська область:

(139) *товариство з обмеженою відповідальністю «Медичний центр ОН Клінік Харків» (м. Харків, Україна)* повідомило: «Так, матиме, це суттєво вплине на формування цінової політики, оскільки раніше саме за даними фактором конкурували названі суб'єкти господарювання»;

(140) *товариство з обмеженою відповідальністю «ВІРОЛА» (м. Харків, Україна)* повідомило: «Вони більш відверто будуть диктувати свої умови на ринку, в першу чергу – для споживачів, яким будуть нав'язувати певні ціни. Поведінка може стати більш агресивною»;

(141) *товариство з обмеженою відповідальністю «МЦ МТМ» (м. Харків, Україна)* повідомило: «Концентрація має вплив на ринок лабораторних послуг оскільки зникає конкуренція»;

(142) *товариство з обмеженою відповідальністю «Медичний центр здоров'я» (м. Харків, Україна)* повідомило: «На нашу думку, зазначена концентрація може вплинути на ринок лабораторних послуг. За рахунок розширення мережі суб'єкти концентрації мають можливість зменшити собівартість наданих послуг і відповідно, суттєве зменшення вартості послуг, з якою інші учасники ринку лабораторних послуг не зможуть конкурувати. Таким чином конкуренція зникає взагалі, а щодо діяльності державних лабораторій – виникає велике питання»;

(143) Херсонська область:

(144) *товариство з обмеженою відповідальністю «Смартлаб»* повідомило: «[інформація з обмеженим доступом]»;

(145) *приватне підприємство «ДОВІРА» (м. Херсон, Україна)* повідомило: «На нашу думку, зазначена концентрація матиме вплив на ринки лабораторних послуг в межах Херсонської області з урахуванням присутності реальних та потенційних конкурентів, тенденцій зміни попиту та пропозиції, насичення відповідних товарних ринків, зміни

споживчих якостей послуг, економічних та фінансових наслідків концентрації, які можуть знайти відображення у зміні собівартості, ціни, прибутку. Так як учасники концентрації є досить великими і їх концентрація не може не вплинути на ринок»;

(146) Черкаська область:

(147) *приватне підприємство «ЛАБСЕРВІС» (м. Черкаси, Україна)* повідомило: «ПП «ЛАБСЕРВІС» не може спрогнозувати можливий вплив зазначеної концентрації на ринки лабораторних послуг в межах Черкаської області»;

(148) Чернігівська область:

(149) *приватне підприємство «ТЕСЛА» (м. Чернігів, Україна)* повідомило: «На думку ПП «ТЕСЛА», після здійснення концентрації поведінка учасників концентрації на ринках лабораторних послуг в межах Чернігівської області у порівнянні із ситуацією до її здійснення не зміниться».

(150) Отже, більшість конкурентів учасників концентрації зазначили, що заявлена концентрація матиме суттєвий вплив на досліджувані ринки.

(151) Разом з цим учасники концентрації зазнають значної конкуренції від інших учасників ринків лабораторних послуг, що підтверджується наступним.

(152) Як уже було зазначено, державні (комунальні) лабораторії є найбільшими конкурентами приватних лабораторій.

Для того щоб залишатися конкурентоздатними з державними закладами охорони здоров'я, приватні лабораторії змушені витратити значні кошти на різноманітні рекламні заходи, залучення кваліфікованого персоналу та його освіту тощо.

(153) Витрати, яких зазнають учасники концентрації, зокрема мережа лабораторій «Сінево»:

(154) витрати на рекламу;

(155) витрати на рекламу протягом 2018 року становили близько 84 000 000 грн;

(156) витрати на оплату праці;

(157) ситуація з кваліфікованим персоналом у сфері медичних послуг (у тому числі у сфері лабораторних послуг) є вкрай складною. Існує значний дефіцит працівників із середньою та високою кваліфікацією. Попит на ринку праці зазвичай перевищує пропозицію;

(158) при цьому, з урахуванням високої конкуренції на ринку лабораторних послуг, без наявності кваліфікованого персоналу (зокрема, у сфері управління, маркетингу, технологій) неможливо підтримувати високу конкурентоспроможність бізнесу, утримувати наявних та залучати нових клієнтів;

(159) саме тому учасники концентрації змушені витратити значні кошти та зусилля на пошук, найм, мотивацію ключового персоналу;

(160) у зв'язку з дефіцитом кваліфікованих кадрів значні кошти виділяються на пошук персоналу. Зокрема, вони спрямовуються на платні оголошення для заповнення практично всіх вакансій: медсестри, касири, адміністратори, співробітники клініко-діагностичних лабораторій, офісні і складські робітники;

витрати на об'яви у 2018 році становили 761 700,00 грн (вебсайти rabota.ua, work.ua, газета «Пропоную Роботу» тощо);

для пошуку ключових співробітників (в основному ІТ, а також на деякі менеджерські позиції) учасники концентрації звертаються до рекрутингових агентств. Витрати на послуги таких агентств у 2018 році становили 353 255,00 грн. Таким чином були працевлаштовані директор з ІТ, інженери-програмісти тощо;

(161) з метою утримання персоналу й забезпечення їх мотивації учасники концентрації витрачають значні кошти на оплату праці ключового персоналу;

(162) витрати на заробітну плату у 2018 році становили:

- топменеджмент (завідувачі КДЛ, менеджери (регіональні менеджери), заступник директора з питань розвитку структурних підрозділів регіонів, начальники відділів, керівники проєктів і програм, фахівці з якості) – 31 871 000 грн (від 8 000 до 200 000 грн на місяць);
- ключові співробітники (керівник ІТ, розробник систем, інженер-програміст) – 6 740 000 грн (від 30 000 до 200 000 грн на місяць);
- (163) за оцінкою учасників концентрації, зазначені заробітні плати є дещо вищими, ніж ринкові. Це пов'язано з тим, що учасники концентрації зацікавлені в постійному утриманні кваліфікованого персоналу й побудові з ним стратегічних відносин;
- (164) учасники концентрації вкладають значні кошти не тільки в пошук персоналу, але і в підвищення його професійного рівня. Витрати на професійні курси, тренінги, освітні програми, мотивуючі заходи тощо ключового персоналу компаній Групи Сінево за підсумками 2018 року становили 1 917 586 грн;
- (165) витрати на обладнання;
- (166) витрати на закупівлю (оренду) нового обладнання Групи Сінево у 2018 році становили 1 380 522 євро;
- (167) витрати на непрофільне обладнання (нові авто, мережеве обладнання, сервери, системи управління й контролю, термоконтейнери) становили 7 429 214 грн.
- (168) Тобто, з метою підтримання рівня конкурентоздатності, уникнення відтоку споживачів та створення умов для постійного збільшення клієнтів учасники концентрації змушені здійснювати значні капіталовкладення в розвиток мережі пунктів забору біоматеріалу, лабораторій та підтримання рівня обізнаності споживачів про діяльність учасників концентрації.

8.6. Перспективи та тенденції розвитку ринків лабораторних послуг

За інформацією учасників концентрації:

- (169) ринки лабораторних послуг України мають надзвичайний потенціал з огляду на такі чинники:
- (170) за останні кілька років (2017 – 2018) значно збільшилася кількість ліцензій, виданих фізичним особам-підприємцям. Це обумовлено тим, що чинні ліцензійні умови не вимагають від ФОП наявності вищої (лікарської) або іншої базової медичної освіти. Отже, будь-яка особа може почати медичну практику незалежно від наявності або відсутності профільних знань у медицині, досить лише виконати вимоги Ліцензійних умов;
- (171) на ринку також вже з'явилися представництва міжнародних компаній та можливий вихід на ринок інших потенційних конкурентів, а саме: DIAGNOSTYKA, A-Lab (лідери ринку в Польщі), Sonic (лідуючі позиції в Північній Німеччині), KDL, Гемотест, СитиЛаб, Хеликс (лідери ринку в Росії), Labkotec OY (Франція), Duzen Laboratories Group (Туреччина);
- (172) серед іншого, наявні «невеликі гравці», які можуть масштабно збільшити свої операції таким чином, щоб успішно конкурувати на задіяних товарних ринках України: Сінлаб Україна, ТОВ «Лабораторія Др. Редгера», Клініка «ГЕМО МЕДИКА», Б.А.Т., Малікс Мед та ОнтісЛаб;
- (173) зазначені гравці є відносно невеликими, проте такими, що активно розвиваються та мають істотний потенціал для збільшення операцій. Зокрема, більшість із зазначених лабораторій пов'язані з іноземними групами, які мають значний досвід та фінансовий потенціал для розвитку, зокрема Сінлаб України і ТОВ «Лабораторія Др. Редгера»

пов'язані із значними гравцями на ринку лабораторних досліджень ФРН, а Клініка «ГЕМО МЕДИКА» – на ринку Словаччини;

- (174) цікавим є процес розвитку бренда лабораторій Invivo. Існує кілька прикладів того, як дрібні гравці можуть об'єднувати свої зусилля й переходити в ранг середніх гравців, а в майбутньому, можливо, і в великих. Invivo є одним із таких прикладів, яка під своїм брендом об'єднала більш дрібних провайдерів із різних регіонів, а саме: Б.А.Т, Малікс Мед, ОнтісЛаб. Лабораторія має іноземні інвестиції (Казахстан) і потенційно, шляхом приєднання дрібних лабораторій із різних регіонів і за наявності відповідних інвестицій може істотно посилити свою позицію на ринку;
- (175) крім цього, учасники концентрації відчують значне зниження частки на регіональних ринках передусім у зв'язку із значно більшими темпами зростання середніх і дрібних лабораторій і постійною появою нових;
- (176) частки Сінево і Інвітро постійно зменшуються. Якщо розглядати динаміку 2016 року проти динаміки 2019 року, то за приблизними оцінками:
- частка Сінево зменшилась майже на 10 відсотків;
 - частка Інвітро зменшилась майже на 4 відсотки;
- (177) реформа системи охорони здоров'я дуже спрощує вихід на ринок для нових лабораторій, поживає розвиток наявних дрібних і середніх лабораторій, зокрема з іноземними інвестиціями;
- (178) тільки у 2018 – 2019 роках у стислі строки було відкрито такі потужні лабораторії: Нова лабораторія ТОВ «Центро Лаб» та лабораторія IQ LAB;
- (179) *[інформація з обмеженим доступом]*;
- (180) *[інформація з обмеженим доступом]*;
- (181) *[інформація з обмеженим доступом]*.
- (182) Отже, на ринках лабораторних послуг у межах досліджуваних областей спостерігається тенденція до постійного розвитку, тобто відбувається і, за прогнозами учасників ринку, і далі відбуватиметься збільшення кількості приватних лабораторних закладів охорони здоров'я, що надають лабораторні послуги.

9. ВИСНОВКИ

- (183) Сукупні частки учасників концентрації на ринках лабораторних послуг у межах Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Київської, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Сумської, Харківської, Херсонської, Черкаської та Чернігівської областей України не перевищують 15 – 25 відсотків щодо кожного з них.
- (184) Ринок лабораторних послуг є висококонкурентним: учасники концентрації зазнають і, після здійснення концентрації, продовжать зазнавати значної конкуренції від великої кількості наявних конкурентів усіх форм власності.
- (185) Не існує чіткої грані між державною і приватною сферою лабораторних послуг, зокрема, і державні, і приватні заклади охорони здоров'я надають стандартизовані послуги, які є взаємозамінними, а приватні лабораторії зазнають значної конкуренції насамперед від державних закладів охорони здоров'я, і з поглибленням медичної реформи така конкуренція тільки зростатиме.
- (186) Споживачі лабораторних послуг (пацієнти) мають можливість переходу від однієї медичної лабораторії до іншої, незалежно від форми її власності, враховуючи те, що всі вони надають взаємозамінні лабораторні послуги.

- (187) На ринку наявна різноцінова пропозиція для споживачів: від безоплатних державних послуг до послуг на платній основі.
- (188) На ринках лабораторних послуг у межах досліджуваних областей наявні урівноважуючі чинники, такі, як значна влада покупця та можливості для вступу на ринок нових гравців.
- (189) На ринках лабораторних послуг спостерігається тенденція до постійного розвитку, тобто відбувається і, за прогнозами учасників ринку, і далі відбуватиметься збільшення кількості приватних закладів охорони здоров'я, що надають лабораторні послуги. При цьому нові гравці можуть увійти на ринок в короткі строки та без значних витрат.
- (190) З огляду на зазначене, заявлена концентрація не матиме суттєвого впливу на ринки лабораторних послуг у досліджуваних територіальних межах.

Отже, концентрація не призводить до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на товарних ринках України.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 25 і 31 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та підпунктом 1 пункту 9 розділу XII Положення про порядок подання та розгляду заяв про попереднє отримання дозволу Антимонопольного комітету України на концентрацію суб'єктів господарювання, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 лютого 2002 року № 33-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21 березня 2002 року за № 284/6572 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 21.06.2016 № 14-рп), Антимонопольний комітет України

ПОСТАНОВИВ:

Надати дозвіл компанії «Medicover Investment B.V.» (м. Ейндговен, Нідерланди) на придбання частки в статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю «НЕЗАЛЕЖНА ЛАБОРАТОРІЯ ІНВІТРО» (м. Дніпро, Україна, ідентифікаційний код юридичної особи 36014835), що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариства.

Голова Комітету

Ю. ТЕРЕНТЬЄВ